

Heby kommuns författningssamling

VÅRD- OCH OMSORGSNÄMNDEN

ISSN 2000-043X

HebyFS 2024:38

Infördes i
författnings-
samlingen den
17 december
2024.

Riktlinjer för individuellt förskrivna hjälpmedel

Vård- och omsorgsnämnden beslutade¹ den 19 november om följande riktlinje.

¹ Von § 136/2024. Beslutet ersätter HebyFS 2021:15.

Innehåll

Riktlinjer för individuellt förskrivna hjälpmedel	1
1. Inledning	3
2. Förskrivningsbara insatser och gränsdragning till ej förskrivningsbara insatser	3
2.1 Prioriteringsnivå 1	3
2.2 Prioriteringsnivå 2	3
2.3 Prioriteringsnivå 3	3
2.4 Hjälpmedel vid yrkesutövning/arbete.....	3
2.5 Hjälpmedel vid särskild boendeform	3
2.6 Egenansvar	3
3. Förskrivning av hjälpmedel.....	4
3.1 Förskrivningsprocessen	4
3.2 Förskrivare	4
3.3 Förskrivningsrätt.....	4
3.4 Förskrivningsbara produktområden.....	4
3.5 Särskilt hjälpmedelsärende	5
3.6 Antal hjälpmedel som får förskrivas.....	6
4. Patientens delaktighet och ansvar	6
4.1 Möjlighet att påverka valet av hjälpmedel	6
4.2 Ansvar.....	6
5. Avslut av förskrivning.....	6
5.1 Byte av hjälpmedel.....	6
5.2 Återtagande av hjälpmedel	7
6. Hjälpmedelsorganisation.....	7
7. Avgifter	7

1. Inledning

Hjälpmedelsförskrivning är en hälso- och sjukvårdsåtgärd. Regioner och kommuner har som sjukvårdshuvudmän skyldighet, enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) att ansvara för habiliterings- och rehabiliteringsinsatser som omfattar individuellt förskrivna hjälpmedel. Heby kommun har ansvar för att tillgängliggöra hjälpmedel till personer från 21 års ålder avseende rörelsehinder och kognition (3 kap.5 § och 8 kap. 7 § HSL).

Med individuellt förskrivna hjälpmedel avses här hjälpmedel som kräver hälso- och sjukvårdens kompetens för bedömning och utprovning. Hjälpmedlen ska förbättra, vidmakthålla eller kompensera för nedsatt eller förlorad funktion och förmåga att klara det dagliga livet.

2. Förskrivningsbara insatser och gränsdragning till ej förskrivningsbara insatser

Med grund i de tre nationella principerna (människovärdesprincipen, behovs- och solidaritetsprincipen och kostnadseffektivitetsprincipen) som beslutats av riksdagen, prioriteras förskrivningsinsatser i kommunen enligt följande;

2.1 Prioriteringsnivå 1

- Hjälpmedel för att klara dagliga aktiviteter som personlig vård, förflyttning, av- och påklädning samt planera och organisera sin vardag.
- Överflyttning till/från säng, rullstol, toalett
- Förflytta sig i bostaden och till/från arbete.
- Klara personlig vård som att tvätta sig och gå på toaletten och av- och påklädning
- Förstå, planera och organisera sin vardag med stöd för tidsuppfattning och minne
- Hjälpmedel som förebygger/behandlar trycksår i sittande eller liggande
- Hjälpmedel som ger möjlighet till ett stabilt sittande för att kunna utföra aktiviteter i nivå 1

2.2 Prioriteringsnivå 2

- Hjälpmedel för vardagsaktiviteter med syfte att klara ett självständigt och aktivt liv i relation med sin omgivning och närmiljö.
- Kunna förflytta och/eller orientera sig i sin närmiljö för att t.ex. kunna ta sig till affär, bank eller fritidsaktivitet
- Dataanpassning för att självständigt kunna använda sin dator.

2.3 Prioriteringsnivå 3

Förskrivs ej men förskrivna hjälpmedel (nivå 1 och 2) kan användas om de fungerar för ändamålet och ej tar skada.

- Hobby, idrott, och fritidsaktiviteter.

2.4 Hjälpmedel vid yrkesutövning/arbete

Hjälpmedel vid yrkesutövning förskrivs inte, Dagligverksamhet räknas som arbetsplats. Hjälpmedel avsedda för hemmet får vid möjlighet medtagas till arbetsplatsen.

2.5 Hjälpmedel vid särskild boendeform

I särskilda boendeformer (exklusive LSS boenden) ska det finnas så kallad grundutrustning. Med grundutrustning menas produkter som inte är individuellt förskrivna utan kan användas av flera patienter och/eller ska underlätta personalens arbetsituation. Lämplig grundutrustning kan variera beroende på boendeenhets behov. Det innebär att dessa produktområden ej är förskrivningsbara i de fall patienten bor i särskild boendeform. Hjälpmedel som är specifika för en enskild patient och som därför ej kan användas av annan person ska individuellt förskrivas.

2.6 Egenansvar

Om en persons hjälpmedelsbehov inte omfattas av kommunens hälso- och sjukvårdsansvar (men tillhör områdena kognition och rörelsehinder) hänvisas personen till att själv köpa och ansvara för produkten. Hälso- och sjukvårdens personal kan bistå med generella eller individuella råd om produkter de har kunskap om.

3. Förskrivning av hjälpmedel

Förskrivning av hjälpmedel initieras från hälso- och sjukvårdsprocessen, enligt Hälso- och sjukvårdslagen (2 a § HSL) ska varje patient som vänder sig till vården, om det inte är uppenbart obehövt snarast ges en medicinsk bedömning av sitt hälsotillstånd.

3.1 Förskrivningsprocessen

Förskrivningsprocessen startar efter att bedömning av patientens individuella funktionsnedsättning, aktivitetsförmåga och behov gjorts. Vid bedömningen ska hänsyn tas till hur stora svårigheter patienten har i sin vardag, vilken effekt/nytta hjälpmedlet kan ha för att minska svårigheterna samt vad hjälpmedlet kostar i förhållande till den nytta patienten kan förväntas ha av hjälpmedlet. Bedömningen om en hjälpmedelsinsats ska alltid ställas i relation till andra vidtagna eller planerade hälso- och sjukvårdsåtgärder till exempel rehabiliteringsinsatser.

Förskrivningsprocessen delar;

- Prova ut, anpassa och välj lämplig produkt
- Informera
- Instruera och träna
- Följ upp och utvärdera funktion och nytta

3.2 Förskrivare

Förskrivare ska vara legitimerad arbetsterapeut, legitimerad fysioterapeut eller legitimerad sjuksköterska med förskrivningsrätt av kommunens produkter.

Förskrivare arbetar i första hand inom kommunens egna regi eller hos privata utförare av kommunal primärvård. Det förekommer förskrivare (av kommunens produkter) inom regionens slutenvård och specialiserade vård. Samverkan beskrivs inom "Vård i samverkan" (ViS-riklinj). Det förekommer även, på grund av det fria vårdvalet, förskrivare i andra län. Samtliga är ålagda att följa alla delar i förskrivningsprocessen och de riktlinjer som är gällande för Heby kommun.

3.3 Förskrivningsrätt

För att ha förskrivningsrätt ska förskrivaren;

1. Ha god kännedom om gällande lagar, föreskrifter och förordningar som är av betydelse för förskrivningsprocessen. Ska även känna till och följa kommunens riktlinjer och rutiner som gäller för individuellt förskrivna hjälpmedel.
2. Ha god kunskap om de produkter inom respektive produktområdet som förskrivningsrätten omfattar.
3. Känna till kommunens hjälpmedelshantering och registrera patientens hjälpmedelsinnehav i gällande datasystem.

Förskrivningsrätten ges av Hjälpmedelsansvarig. Tidsbegränsad dispens av förskrivningsrätt kan ges vid särskilda omständigheter och förskrivningsrätten kan återtas vid misskötsel.

3.4 Förskrivningsbara produktområden

Hjälpmedel är ordnade i produktområden enligt den internationella klassificeringen av hjälpmedel för personer med funktionsnedsättningar, ISO 9999:2011, och grundar sig på hjälpmedlets funktion/syfte för patienten. För att förskrivning ska kunna ske måste hjälpmedlet tillhöra något av dessa beslutade produktgrupper och kriterierna för respektive produkt måste uppnås.

04 Hjälpmedel vid personlig medicinsk behandling

04 27 18 Hjälpmedel för stimulering av sinnen och känslighet (tyngdväst)

04 33 06 Hjälpmedel för trycksårsprevention vid liggande (antidecubitusmadrass)

04 48 08 Ståbarr och ståstöd

04 48 21 Tippbrädor

04 48 27 Hjälpmedel för kroppspositionering under behandling (positioneringskuddar)

Grundutrustning

09 Hjälpmedel för personlig vård

09 12 03 Flyttbara toalettstolar

Grundutrustning

09 12 12 Toalettstolsförhöjningar, fristående

Grundutrustning

09 12 18 Toalettstolsförhöjningar, fasta tillsatser

Grundutrustning

09 12 21 Toalettsitsar med inbyggd lyftanordning

Grundutrustning

09 12 24 Toalettarmstöd och/eller toalettryggstöd som monteras på toaletten

Grundutrustning

09 33 03	Bad- och duschstolar (med och utan hjul), badbrädor, pallar, ryggstöd och sitsar	Grundutrustning
09 33 12	Badbriksar, duschbord och skötbord	
12 Hjälpmedel vid förflyttning		
12 03 06	Armbågs-kryckor	
12 03 09	Underarmskryckor (RA-kryckkäppar)	
12 03 12	Axillarkryckor	
12 03 16	Gånghjälpmedel med tre eller fler stödben	
12 06 03	Gåstativ	
12 06 06	Rollatorer	
12 06 12	Gåbord	
12 22 03	Manuella tvåhjuldrivna rullstolar	
12 22 18	Manuella vårdarmanövrerade rullstolar	Grundutrustning
12 23 03	Elrullstolar med manuell styrning	
12 23 06	Elrullstolar med motoriserad styrning	
12 24 09	Drivaggregat för manuella rullstolar	
12 24 21	Däck och hjul till rullstolar	
12 24 30	Bälten och selar till rullstolar	
12 31 03	Glidbrädor, glidmattor, draglakan och vändningsmattor	Grundutrustning
12 31 06	Vridplattor (vändskivor)	Grundutrustning
12 31 09	Fristående lyftbågar	
12 31 15	Uppresningsbälten och västar	Grundutrustning
12 31 21	Överflyttningssplattor	
12 36 03	Hjullyftar för överflyttning av en sittande person med hjälp av lyftselar/lyftslingor	Grundutrustning
12 36 04	Hjullyftar för överflyttning av en stående person	
12 36 12	Stationära lyftar monterade på väggar, golv och/eller i tak	Grundutrustning
12 36 21	Lyftselar, sitsar och bårar	Grundutrustning

18 Hjälpmedel för utrustning och anpassning av bostäder och andra lokaler

18 09 03	Stolar	
18 09 06	Pallar och ståstolar	
18 09 09	Coxitstolar	
18 09 42	Sittdynor och underlägg	
18 10 03	Ryggstöd	
18 12 10	Sängar och lösa sängbottnar, elektriskt reglerbara	Grundutrustning
18 12 18	Madrasser och liggunderlag	Grundutrustning
18 12 24	Ställbara rygg- och benstöd	Grundutrustning
18 12 27	Sänggrindar och lyftbågar att fästa på en säng	
18 15 03	Förhöjningsben	Grundutrustning
18 18 10	Lösttagbara stödhandtag	Grundutrustning
18 30 15	Portabla ramper	Grundutrustning

22 Hjälpmedel för kommunikation och information

22 18 03	Utrustning för att spela in och återge ljud	
22 27 12	Ur och klockor	
22 27 15	Almanackor, kalendrar och planeringssystem	
22 90 03	Kognitivt bildstöd för utförande av dagliga livets aktiviteter	
22 36 03	Tangentbord	
22 36 12	Alternativa inmatningsenheter	
22 36 21	Hjälpmedel för att positionera skärmpekare och för att välja objekt på bildskärmen	
22 90 03	Kognitivt bildstöd för att utförande av dagliga livets aktiviteter	

24 Hjälpmedel för hantering och transporter av produkter

24 13 03	Fjärrstyrssystem	
24 13 06	Programvara för omgivningskontroll	

Förteckning över befintligt hjälpmedelssortiment listas separat och kriterier återfinns i rutin.

3.5 Särskilt hjälpmedelsärende

Om förskrivare bedömer att behov ej kan tillgodoses genom befintligt sortiment görs en bedömning utifrån särskilt hjälpmedelsbeslut där hjälpmedelsansvarig godkänner eller avslår inköp av produkt. Särskilt hjälpmedelsbeslut initieras av ett särskilt hjälpmedelsärende som avser en blankett där förskrivare beskriver patientens funktioner, motiverar angelägenheten och beskriver eventuella konsekvenser om förskrivning inte sker. Vissa produkter som ingår i befintligt sortiment, ofta dyrare och mer avancerade, har krav på särskilt hjälpmedelsbeslut. Kan även vara krav vid behov av dubbelförskrivning.

3.6 Antal hjälpmedel som får förskrivas

Grundprincipen är att ett hjälpmedel per användningsområde kan förskrivas. När bostadens utformning, eller patientens funktion, medför att flera hjälpmedel är nödvändigt (för samma användningsområde) kan flera hjälpmedel förskrivas så kallad dubbelförskrivning. Hjälpmedel förskrivas inte till fritidshus, endast ett boende utrustas där den enskilde är mantalsskriven. I de fall när en brukare vistas periodvis i två hem t.ex. vid växelvårdsplats kan undantag göras.

4. Patientens delaktighet och ansvar

4.1 Möjlighet att påverka valet av hjälpmedel

I den verksamhet där hjälpmedel förskrivas ska man arbeta strukturerat, systematisk och långsiktigt för att involvera hjälpmedelsanvändarna i förskrivningsprocessen. Den enskilde ska ges möjlighet att välja hjälpmedel inom befintligt sortiment när likvärdig produkt finns. Om det i relation till kostnaderna framstår som befogat. I nuvarande upphandlingsmodell involveras patienter i upphandlingsprocessen och kan på så sätt påverka vilket sortiment som blir förskrivningsbart.

4.2 Ansvar

Ett förskrivet hjälpmedel är ett lån av en kommunägd produkt till en specifik patient. Patienten ansvarar för att alltid kontakta förskrivaren om hjälpmedlet går sönder, behovet förändras eller om oklarheter råder i användandet av hjälpmedel. Patienten står för driftskostnader som batterier, elförbrukning och material vid punktering. Om patienten använder produkten på ett sätt som det inte är avsett för står patienten själv ansvarig om en olycka inträffar. Patienten är även ansvarig för hjälpmedel som medförs vid tillfällig vistelse på annan ort. Hjälpmedlen måste alltid återföras till kommunen och patienten står själv för alla kostnader för transport och eventuella reparationer eller reservdelar. Inför resa bör förskrivare och eventuellt tekniker kontaktas för rådgivning kring hantering av produkt.

Vid förlust av ett hjälpmedel är patienten ersättningsskyldig till kommunen. Kostnad för skada uppkommen vid normal användning av hjälpmedlet ansvarar kommunen för. I uppenbara fall av vårdslöshet debiteras patienten motsvarande kommunens kostnad för att laga eller ersätta hjälpmedlet. Patienten ansvarar för att återlämna hjälpmedlet när behovet upphört eller i god tid informera att avsikten är att flytta hjälpmedlet.

Vid flytt inom kommunen eller länet hanterar patienten detta själv och står för eventuella kostnader. Förutom vid hanteringen av produkter som säng och lyft som behöver flyttas via utbildad person. Denna transport ska hanteras av hjälpmedelsverksamheten och kommunen kan debitera för kostnaderna detta medför. Vid flytt inom länet (exklusive Älvkarleby kommun) behöver patienten inte återlämna alla hjälpmedel utan kan medtaga alla hjälpmedel som fortfarande är aktuella för förskrivning.

Vid flytt utanför kommunen finns det en nationell rutin ("övertagande och fakturering av personligt förskrivna hjälpmedel vid flytt oavsett huvudman") från SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) som Heby kommun följer. Det innebär att alla hjälpmedel som inte är direkt avgörande för den dagliga livsföringen återlämnas inför flytten. Förskrivare bedömer tillsammans med patienten vilket eller vilka hjälpmedel som eventuellt behöver tas med, det kan till exempel vara specialanpassade produkter. Hjälpmedel som tas med vid flytt kommer efterskänkas utan någon kostnad om hjälpmedlets (inklusive tillbehör) restvärde inte överstiger 4000kr. Om hjälpmedlets restvärde är högre får den nya kommunen/länet information och möjlighet att köpa över produkterna. Denna hjälpmedelshantering kräver samverkan och involverar flera parter det är därför viktigt att patienten tar sitt ansvar och annonserar om sin flytt i god tid, minst tre månader i förväg. Ifall detta inte följs kan kommunen debitera patienten för försvunnet/ej återlämnat hjälpmedel.

5. Avslut av förskrivning

5.1 Byte av hjälpmedel

Hjälpmedel kan bytas ut om en patients behov förändras, som motiverar ny förskrivning eller om förskrivet hjälpmedel är utslitet och inte kan repareras. Bedömningen görs av förskrivare.

5.2 Återtagande av hjälpmedel

Ett förskrivet hjälpmedel kan återtas när hjälpmedlet inte längre kompenserar för funktionsnedsättningen det vill säga när förskrivaren bedömer att behovet inte är motiverat enligt kriterier för förskrivning. Kan även ske om patienten inte följer givna instruktioner eller hanterar hjälpmedlet på ett felaktigt sätt.

6. Hjälpmedelsorganisation

Kommunens hjälpmedelsverksamhet och hantering grundar sig på ett samverkansavtal med Hjälpmedel Uppsala Län (HUL), där ingår alla kommuner i länet exklusive Älvkarleby. Organisationen är uppdelad efter produktområden. Där vissa produkter hanteras externt (På HUL) så kallade "HUL-hjälpmedel" medans andra produkter hanteras lokalt så kallade "K-hjälpmedel".

HUL-hjälpmedel

- Arbetsstolar
- Datoranpassning
- Drivaggregat och El-rullstolar
- Hygienstolar på hjul och duschvagnar
- Gripostänger
- Elektriska gåbord
- Kognitiva hjälpmedel
- Manuella rullstolar
- Mobila och stationära lyftar exklusive lyftselar
- Omgivningskontroll
- Ståstöd och tippbrädor
- Sängar, sänglyftar och Elektriska sängryggstöd
- tyngdvästar och Positioneringskuddar

K-hjälpmedel

- Antidecubitusmadrasser
- Rullstolsdynor
- Förhöjningsklossar/ramper
- Gånghjälpmedel exklusive elektriska gåbord och kryckäppar.
- Hygienhjälpmedel, exklusive hygienstolar på hjul
- Lyftselar
- Hjälpmedel till egen säng. Exklusive sängryggstöd.
- Överflyttningshjälpmedel exklusive Gripostång

Extern hantering (HUL-hjälpmedel) omfattar mer avancerade hjälpmedel som till stor del hanteras av HUL-verksamheten i avseende beställning, lagerhållning, transporter, rekonditionering och skrotning. Intern hantering (K-hjälpmedel) omfattar mindre komplexa hjälpmedel och hanteras till stor del av kommunens hälso- och sjukvårdsenhet. Hanteringen avser beställning av hjälpmedel, försäljning av hjälpmedel, transporter, rekonditionering och skrotning.

HUL ansvarar även för administrering av hjälpmedelsportalen (verksamhetssystem för hjälpmedel), att vara förskrivares stöd och spetskompetens, ska ha teknisk kunskap för alla produktområden och hålla ihop upphandlingsarbetet. De ska även stå för teknisk service och administrera delar av köp och säljverksamheten (för HUL-hjälpmedel).

Organisationen med samverkansavtal bidrar till att på ett kostnadseffektivt sätt ta tillvara på använda produkter samtidigt som alla kommuner får tillgång till ett brett produktutbud.

Kommunens hjälpmedelsansvarige representerar kommunen i det länsövergripande samarbetet.

7. Avgifter

Inga avgifter tas ut för individuellt förskrivna hjälpmedel dock kan själva hälso- och sjukvårdsbedömningen vara avgiftsbelagd.

Denna riktlinje träder i kraft den 17 december 2024.

Annika Krispinsson
Ordförande i vård- och omsorgsnämnden

Katja Friberg
Förvaltningschef vård- och omsorg